

Asia: VN/18839/2024

Luonnos ympäristöministeriön asetukseksi rakennuksen energiatehokkuuden parantamisesta päästöttömäksi rakennukseksi korjaus- ja muutostöissä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Viite VN/18839/2024

Asia Lausunto ympäristöministeriön asetusluonnoksesta rakennusten energiatehokkuuden parantamiseksi

Ympäristöministeriö on pyytänyt 29.4.2025 Museoviraston lausuntoa luonnoksesta ministeriön asetukseksi rakennuksen energiatehokkuuden parantamisesta päästöttömäksi rakennukseksi korjaus- ja muutostöissä (VN/18839/2024). Museovirasto esittää asetusluonnoksesta seuraavat huomionsa.

Yleisenä huolena varsinkin rakennushankkeisiin ryhtyvien näkökulmasta voi todeta, että rakentamista koskevien lakien ja asetusten kokonaisuus muodostuu erittäin monimutkaiseksi. Ainoastaan energiatehokkuuteen keskittyvä, matemaattisiin laskelmiin tavoitteisiin nojaava asetus on omiaan vaikeuttamaan kokonaisuuden haltuunottoa ja yksittäisiä rakennustoimenpiteitä siten, että rakennuskannan rakennusfysikaaliset, tekniset, kulttuurihistorialliset tai arkkitehtoniset merkitykset tulevat riittävällä tasolla huomioiduiksi. Yleisellä tasolla rakennustarkastajille, rakennushankkeeseen ryhtyville ja muille osallisille on tarpeen painottaa, että asetus sijoittuu säädösten hierarkiassa alisteiseksi laeille. Tässä tapauksessa keskeinen yläpuolelle asettuvista on rakentamislaki 751/2023 sekä Energiatehokkuusdirektiivi (EU)2023/1791. Rakentamislaki rajaa asetuksessa esitetyn energiatehokkuuden parantamisveloitteen ulkopuolelle joukon erityyppisiä rakennuksia, esimerkiksi hartauden harjoittamiseen ja uskonnolliseen toimintaan tai eri lakien nojalla suojellut rakennukset. Tämä voitaisiin selkeyden vuoksi merkitä asetuksen 1§ soveltamisalaan.

Rakentamislain pykälistä esimerkiksi rakentamislain 30 § ja 37 § ohjaavat korjausrakentamista osin selvästi eri suuntaan kuin luonnoksena nyt esitetty asetus. 37 § määrittelee, että

energiatehokkuuden parantamisvelvoite luvanvaraisen hankkeen yhteydessä edellyttää hankkeen olevan ”teknisesti, toiminnallisesti ja taloudellisesti toteutettavissa”. Teknisen, toiminnallisen ja taloudellisen toteutettavuuden edellytys mainitaan asetusluonnoksessa ainoastaan 5 § kohdassa 6 liittyen vesi- ja viemäriverkostojen uusimiseen, mutta rakentamislain perusteella se on kaikkien (myös lausunnolla olevan asetusluonnoksen kuvaamien) toimenpiteiden edellytys.

Asetusluonnoksen 4 § ja 7 §:issä esitetään matemaattinen ja osaoptimointiin tähtäävä lähestymistapa korjausten vaatimukseksi. Laskennallisia tavoitteita seuraavat muutokset voivat ilman syvällistä kokonaisharkintaa huolestuttavalla tavalla heikentää rakennuksen muita merkittäviä ominaisuuksia. Sellaisia voivat olla esimerkiksi julkisivun rakenteen elinkaaren pituus tai seinärakenteen vikasietoisuus. Asetusluonnoksen 7 § esittää E-lukuvertailussa käytettäväksi ainoastaan laskennallista E-lukua. Varsinkin massiivirakenteisten rakennusten osalta energiankulutusta olisi voitava arvioida laskennallisen E-luvun ohella toteutuneeseen kulutukseen.

Asetusluonnos esittää raskaan vaatimuksen, jonka seurauksena suojelun ulkopuolelle jäävä rakennuskanta tulee esimerkiksi julkisivujen korjausten yhteydessä käytännössä muutettavaksi niin voimallisesti, että useissa tapauksissa arkkitehtuurin ominaispiirteet muuttuvat peruuttamattomasti. Rakennuksia suojellaan tavallisimmin niiden ollessa jo kohtuullisen iäkkäitä, usein vähintäänkin 40–50-vuotta vanhoja. Asetusehdotus perustelumuihistioineen jättää epäselväksi, kuinka varmistetaan vielä kulttuurihistoriallisen arvon määrittystä ja/tai suojelua odottavien rakennusten ominaispiirteiden säilyminen siten, että tällaisen nuorehkon rakennuskannan arvot säilyvät ja suojelu on tulevaisuudessa mahdollista.

Asetusehdotuksen arviointia vaikeuttaa myös matemaattisten lukuarvojen konkreettisten seurausten vaikutusten hämartyminen, eikä niitä avata perustelumuihistiossa. Lausunnon antajille jää arvailujen varaan, mitä ehdotetun asetuksen soveltaminen saattaisi tarkoittaa esimerkiksi massiivitiilirunkoisen tai sandwich-elementtikerrostalon julkisivun korjauksen yhteydessä.

Niin ikään epäselväksi jää, poistaako asetus rakentamislain 30 § määräyksen ”Rakennuksen korjaus- ja muutostyössä rakennus voidaan korjata rakennusaikaista tai sen jälkeistä rakentamistapaa noudattaen, jos korjaamisen kohteena oleva rakenne tai rakennusosa on ollut teknisesti toimiva eikä korjaamiseen kohdistu sellaista energiatehokkuuden parantamisvaatimusta, jota ei voi toteuttaa vanhaa rakentamistapaa noudattaen.” vaikutuksen. Esimerkiksi yksittäisen rakennuksen ikkunan tai oven uusiminen alkuperäisen mallin mukaisesti tulisi ehdottomasti kuulua lain tarkoittamalla tavalla alkuperäisen rakennustavan mukaisesti tehtävien toimenpiteiden joukkoon.

Asetusluonnoksen 5 § ei vaikuta huomioon otettavaan painovoimaista ilmanvaihtoa säilytettävänä tai ylläpidettävänä mahdollisuutena, kun ”tekniisiä järjestelmiä peruskorjataan, uudistetaan tai uusitaan”. Asetusluonnoksen 5 § kohta 1 edellyttää vuosihyötysuhteeksi vähintään 55 %. Toisaalta perustelumuihistiossa todetaan (s. 23): ”Pelkästään energiansäästösyistä ei kannata muuttaa painovoimaista tai koneellista poistoilmanvaihtoa tulo- ja poistoilmanvaihdoksi.” Lisäksi asetusluonnoksen 11 § esittää, että ”Ilmanvaihtojärjestelmän suunnittelussa sovelletaan ympäristöministeriön asetusta uuden rakennuksen sisäilmastosta ja ilmanvaihdosta (Suomen rakentamismääräyskokoelma 1009/2017)”. Museovirasto pitää välttämättömänä, että painovoimainen ilmanvaihto yksiselitteisesti säilyy sekä korjaus- että uudisrakentamisessa mahdollisena järjestelmänä, vaikkei painovoimaisen ilmanvaihdon lämmöntalteenottoratkaisut täyskoneellisen ilmanvaihdon hyötysuhdetta saavuttaisikaan.

Yli-intendentti Johanna Björkman

Yliarkkitehti Jonas Malmberg

Björkman Johanna
Museovirasto

Malmberg Jonas
Museovirasto